

AZ EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA

Az Európai Unió Bírósága (EUB) a hét uniós intézmény egyike. Két igazságszolgáltatási fórum alkotja: a [Bíróság](#) és a [Törvényszék](#). Az Európai Unió igazságszolgáltatásért felelős szerve. Az igazságszolgáltatási fórumok gondosodnak az EU elsődleges és másodlagos jogának Unión belüli helyes értelmezéséről és alkalmazásáról. Felülvizsgálják az uniós intézmények jogi aktusainak jogszerűségét, és megállapítják, hogy a tagállamok teljesítik-e az elsődleges és a másodlagos jog szerinti kötelezettségeiket. Emellett a Bíróság a nemzeti bírák kérésére értelmezi az uniós jogot.

A BÍRÓSÁG

A. Jogalap

- Az [EUSZ](#) 19. cikke, az [EUMSZ](#) 251–281. cikke, az Euratom-Szerződés 136. cikke, valamint a Szerződésekhez csatolt, [az Európai Unió Bíróságának alapokmányáról szóló, 3. sz. jegyzőkönyv \(a továbbiakban: az alapokmány\)](#);
- [Az Európai Parlament és a Tanács 2015. december 16-i \(EU, Euratom\) 2015/2422 rendelete az Európai Unió Bíróságának alapokmányáról szóló 3. jegyzőkönyv módosításáról](#).
- Az Unió költségvetése (4. szakasz).

B. Összetétel és jogállás

1. Összetétel

a. Létszám (az EUSZ 19. cikke és az EUMSZ 252. cikke)

Tagállamonként egy-egy bíró (27). A Bíróság munkáját 11 főtanácsnok segíti. A Bíróság bírái maguk közül választanak elnököt és alelnököt, akiknek megbízatása három évre szól és megújítható.

b. Követelmények (EUSZ 19. cikk és EUMSZ 253. cikk)

- A bírákat és a főtanácsnokokat olyan személyek közül választják ki, akik megfelelnek az országukban a legfelsőbb bírói tisztségekbe történő kinevezéshez szükséges feltételeknek, vagy akik elismert jogi szakértők.
- Függetlenségükhöz nem férhet kétség.

c. Kinevezési eljárás (az EUMSZ 253. cikke)

A bírák és a főtanácsnokok hivatali idejének lejártakor a Bíróság bíráit vagy főtanácsnokait a tagállamok kormányainak képviselői közös megegyezéssel nevezik

ki azt követően, hogy konzultációt folytattak a jelölt személyek alkalmasságát véleményező testülettel (az EUMSZ 255. cikke).

2. A bírói tisztség jellemzői

a. Időtartam (az EUMSZ 253. cikke és az alapokmány)

Hat év. Háromévente részleges megújításra kerül sor, a bírói és a főtanácsnoki kar fele felváltva megújul. A távozó bírák és főtanácsnokok újra kinevezhetők.

b. Kiváltságok és mentességek (az alapokmány)

A bírákat és a főtanácsnokokat mentesség illeti meg mindenfajta bírósági eljárás alól. Hivatali idejük lejártá után hivatali minőségükben végzett cselekményeik vonatkozásában a mentelmi jog továbbra is megilleti őket. Hivatalukból csak a Bíróság egyhangú határozatával mozdíthatók el.

c. Kötelezettségek (az alapokmány)

A bírák és a főtanácsnokok:

- hivatalba lépésük előtt esküt tesznek (függetlenség, pártatlanság, a titkosság megőrzése);
- semmilyen politikai vagy közigazgatási hivatalt nem tölthetnek be, egyéb foglalkozást nem folytathatnak;
- kötelezettséget vállalnak arra, hogy tiszteletben tartják a hivatalukból eredő kötelezettségeket.

C. Szervezet és működés (az EUMSZ 253. cikke és az alapokmány)

1. Intézményi felépítés

Az alapokmányt a Szerződésekhez csatolt, külön jegyzőkönyvben kell rögzíteni (az EUMSZ 281. cikke). A Bíróság elnökét és alelnökét a bírák maguk közül választják meg hároméves, megújítható időtartamra (a 3. sz. jegyzőkönyv 9a. cikke). Az elnök irányítja a Bíróság munkáját és elnököl a teljes ülés vagy a nagytanács tárgyalásain és tanácskozásain. Az alelnök segíti az elnököt feladatai ellátásában és szükség esetén helyettesíti őt. A Bíróság kinevezi hivatalvezetőjét. A hivatalvezető az intézmény főtitkára, aki a Bíróság elnökének felügyelete mellett irányítja az intézmény szervezeti egységeit.

2. Működés

A Bíróság elfogadja eljárási szabályzatát, amelyhez a Tanács minősített többséggel megadott jóváhagyása szükséges. A Bíróság 27 bíróból álló teljes ülésben, 15 bíróból álló nagytanácsban vagy három, illetve öt bíróból álló tanácsokban járhat el. Az intézményt az uniós költségvetésből finanszírozzák, amelyen belül külön önálló szakasz vonatkozik rá (4. szakasz).

D. Eredmények

A Bíróság az európai integrációs folyamat motorjának bizonyult.

1. Általános gyakorlat

A Costa kontra ENEL ügyben 1964. július 15-én hozott ítélete alapvető fontosságú volt abban a tekintetben, hogy a közösségi jogot a nemzeti jogi rendelkezésekkel szemben elsőbbséget élvező, független jogrendként határozta meg, létrehozva az uniós jog elsőbbségének elvét^[1]. Ehhez hasonlóan a *Van Gend & Loos* ügyben 1963. február 5-én hozott ítéletében kimondta a közösségi jog tagállami bíróságok előtti közvetlen alkalmazhatóságának elvét. Más jelentős határozatai az emberi jogok védelmére vonatkoznak: a *Nold*-ügyben 1974. május 14-én hozott ítéletében a Bíróság kimondta, hogy az alapvető emberi jogok az általános jogelvek elválaszthatatlan részét képezik, amelyek tiszteletben tartását a Bíróság biztosítja (4.1.2.).

2. Egyedi kérdésekben

- A letelepedés joga: a *Royer*-ügyben 1976. április 8-án hozott ítélet, amelyben a Bíróság megerősítette egy tagállam állampolgárának azon jogát, hogy bármely más tagállamban a fogadó ország által kiadott tartózkodási engedélytől függetlenül tartózkodjon.
- Az áruk szabad mozgása: a *Cassis de Dijon* ügyben 1979. február 20-án hozott ítélet, amelyben a Bíróság kimondta, hogy egy tagállamban jogszerűen gyártott és forgalmazott bármely terméket elvileg bármely más tagállam piacára be kell engedni.
- A Közösség külső hatáskörei: a *Bizottság kontra Tanács*, a közúti fuvarozásról szóló európai megállapodás ügyben 1971. március 31-én hozott ítélet, amely elismerte a Közösség nemzetközi megállapodások megkötésére vonatkozó jogát azokon a területeken, ahol a közösségi szabályozást kell alkalmazni;
- az irányelvek nemzeti jogba történő átültetését elmulasztó vagy azt nem az előírt időn belül teljesítő tagállamok általi kártérítés megfizetésére irányuló kötelezettséget megállapító, új keletű ítéletek;
- a szociális biztonsággal és a versennyel kapcsolatos számos különböző ítélet;
- az uniós jog tagállamok általi megsértésére vonatkozó ítéletek, amelyek létfontosságúak a közös piac zökkenőmentes működéséhez.
- Adatvédelem: A [Schrems I](#) ügyben a védett adatkikötőről szóló 2015. évi és a [Schrems II](#) ügyben az EU–USA adatvédelmi pajzsról szóló, 2020. évi ítéletek, amelyek érvénytelenítették a Bizottság Egyesült Államokra vonatkozó [megfelelőségi határozatait](#) az európai jog alapelveinek védelme és szigorú adatvédelmi követelmények biztosítása céljából.

A Bíróság egyik legnagyobb érdeme azon elv kimondása, hogy a szerződéseket nem szabad mereven értelmezni, hanem az értelmezésnek az integráció állapotát és a szerződések célkitűzéseit kell tükröznie. Ez az elv tette lehetővé az Unió számára az olyan területeken történő jogalkotást – mint például a szennyezés elleni küzdelem –, amelyekre vonatkozóan a szerződések nem tartalmaznak különös rendelkezéseket. (A C-176/03. sz. ügyben 2005. szeptember 13-án hozott ítéletében a Bíróság lehetővé

[1]Ziller J., *La primauté du droit de l'Union européenne*, az Európai Parlament Uniós Belső Politikák Főigazgatósága, Állampolgári Jogi és Alkotmányügyi Tematikus Főosztály, Európai Parlament, 2022. május.

tette, hogy az Unió büntetőjoggal kapcsolatos intézkedéseket tegyen, amennyiben azok a környezetvédelmi célok elérése érdekében „szükségesek”.)

2022-ben 806 ügyet terjesztettek a Bíróság elé, ebből 546 ügy volt előzetes döntéshozatali eljárás, 37 közvetlen kereset és 209 a Törvényszék határozatai elleni fellebbezés. 808 ügy zárult le, ezen belül 564 előzetes döntéshozatali eljárás, 36 közvetlen kereset és 196 törvényszéki határozattal szembeni fellebbezési ügy. A legtöbb kérelem Németországból (98), Olaszországból (63), Bulgáriából (43) és Spanyolországból (41) származott. Az eljárások átlagos időtartama 16,4 hónap volt^[2]. 2022. december 31-én 1111 ügy volt folyamatban.

A TÖRVÉNYSZÉK

A. Jogalap

Az EUMSZ 254–257. cikke, az Euratom-Szerződés 40. cikke, valamint a szerződésekhez csatolt, az Európai Unió Bíróságának alapokmányáról szóló, 3. sz. jegyzőkönyv IV. címe.

B. Összetétel és jogállás (az EUMSZ 254. cikke)

1. Összetétel

a. Létszám (EUSZ 19. cikk és EUMSZ 254. cikk)

Az EUMSZ 254. cikke úgy rendelkezik, hogy a bírák számát az alapokmány határozza meg. [A 2016. július 6-i \(EU, Euratom\) 2016/1192 rendelettel módosított, az alapokmányról szóló, 3. sz. jegyzőkönyv 48. cikke](#) szerint a Törvényszék tagállamonként két bíróból áll (jelenleg 54 bíró van). A bírákat a tagállamok kormányai közös megegyezéssel nevezik ki azt követően, hogy konzultációt folytattak a bírának jelölt személyek feladatra való alkalmasságát véleményező bizottsággal. Megbízatusuk hat évre szól és megújítható. A bírák a főtanácsnoki feladatok ellátására is felkérhetők, mivel a Bíróságtól eltérően a Törvényszéknek nincsenek állandó főtanácsnokai.

b. Teljesítendő feltételek

A Bíróságéival azonosak (az EUSZ 19. cikke). A Törvényszékhez való kinevezéshez az szükséges, hogy a jelöltek megfeleljenek a felsőbb bírói tisztségbe történő kinevezéshez szükséges alkalmassági feltételeknek.

c. Kinevezési eljárás

A Bíróságéival azonos.

2. A bírói tisztség jellemzői

A Bíróságéival azonosak.

C. Szervezet és működés

A bírák az elnököt maguk közül három évre, illetve hivatalvezetőjüket hat évre választják, a Törvényszék számára az igazgatási és nyelvi szolgáltatásokat a Bíróság szervezeti egységei nyújtják.

[2]A [Bíróság 2022. évi éves jelentése](#).

A Törvényszék a Bírósággal egyetértésben határozza meg [eljárási szabályzatát](#) (az EUMSZ. 254. cikkének (5) bekezdése). A Törvényszék három vagy öt bíróból álló tanácsokban jár el. A Törvényszék teljes ülésben, nagytanácsban vagy egyesbíróként jár el. A Törvényszék előtti ügyek több mint 80%-át három bíróból álló tanács tárgyalja. Az eljárási szabályzat közelmúltbeli (2023. április) módosításai lehetővé teszik videokonferencia használatát a tárgyalások során (az eljárási szabályzat 107a. cikke). Új fogalom lesz az „irányadó ügy” is (az eljárási szabályzat 71a. cikke), amely ugyanazt a jogkérdést veti fel. Amennyiben a feltételek teljesülnek, az egyik ügyet irányadó ügyként, a többit pedig felfüggesztett ügyként lehet meghatározni.

A Törvényszékhez első fokon elsősorban a természetes vagy jogi személyek – amennyiben közvetlenül és egyénileg érintettek –, valamint a tagállamok által az EU intézményei, szervei, hivatalai vagy ügynökségei ellen indított közvetlen kereseteket, valamint az intézmények vagy azok személyzete által okozott károk megtérítése iránti közvetlen kereseteket lehet benyújtani. A Törvényszék határozatai ellen – jogkérdésekre korlátozottan – a Bírósághoz lehet fellebbezni. A Törvényszék határozatainak átlagosan mintegy 30%-át támadják meg.

A Parlament és a Tanács a Törvényszékhez kapcsolódó különös hatáskörű törvényszékeket hozhat létre egyes területeken benyújtott meghatározott keresetfajták első fokon történő elbírálására. E törvényszékek létrehozása érdekében a Parlament és a Tanács rendes jogalkotási eljárás keretében jár el.

2022-ben 904 ügyet nyújtottak be a Törvényszékhez, és 858 ügyet zártak le, ebből 792 közvetlen kereset volt (270 a szellemi és ipari tulajdonnal, 76 az állami támogatásokkal és a versennyel, 66 az uniós közszolgálattal és 380 egyéb közvetlen keresettel volt kapcsolatos). Az a fél, aki nem képes az eljárás költségeinek viselésére, ingyenes jogi segítségnyújtás iránti kérelmet nyújthat be (2022-ben 54 esetben fordult elő). Az eljárások átlagos időtartama 16,2 hónap volt. 2022. december 31-én 1474 ügy volt folyamatban^[3].

AZ EURÓPAI UNIÓ KORÁBBI KÖZSZOLGÁLATI TÖRVÉNYSZÉKE

A 2004-ben létrehozott Közszolgálati Törvényszék rendelkezett korábban hatáskörrel az uniós intézmények és személyzetük közötti jogviták elbírálására abban az esetben, ha az nem tartozott nemzeti bíróság hatáskörébe. A Bíróság bírái számának növelése részeként [az Európai Unió és alkalmazottai közötti jogviták elsőfokú elbírálásával kapcsolatos hatáskörnek a Törvényszékre történő átruházásáról szóló, 2016. július 6-i \(EU, Euratom\) 2016/1192 európai parlamenti és tanácsi rendelet](#) révén a Közszolgálati Törvényszék 2016. szeptember 1-jével megszűnt és beolvadt a Törvényszékbe. A Közszolgálati Törvényszék előtt 2016. augusztus 31-én folyamatban lévő ügyeket 2016. szeptember 1-jei hatállyal a Törvényszékhez tették át. A Törvényszék ezekben az ügyekben az ezen időpont szerinti állásuknak megfelelően tovább folytatta az eljárást, a korábbi Közszolgálati Törvényszék által ezen ügyek keretében végzett eljárási cselekmények pedig továbbra is hatályosak maradtak.

[3] [A Bíróság 2021. évi éves jelentése.](#)

AZ EURÓPAI PARLAMENT SZEREPE

Egy, a csernobili nukleáris balesetet követően meghozandó egészségügyi intézkedések elfogadására vonatkozó jogalkotási eljárás részeként a Parlament által indított ügyben hozott ítéletében a Bíróság már 1990-ben biztosította a Parlament számára azt a jogot, hogy – a jogalkotási eljárás szerinti előjogainak védelme érdekében – a Bíróság elé terjeszthessen olyan kereseteket, amelyeknek tárgya határozatok megsemmisítése.

Az EUMSZ 257. cikke szerint a Parlament és a Tanács rendes jogalkotási eljárás keretében, a Törvényszékhez kapcsolódó különös hatáskörű törvényszékeket hozhat létre egyes területeken benyújtott meghatározott keresetfajták első fokon történő elbírálására. Erről a Parlamentnek és a Tanácsnak a Bizottság javaslata alapján és a Bírósággal folytatott konzultációt követően, vagy a Bíróság kérelmére és a Bizottsággal folytatott konzultációt követően rendeletben kell határoznia.

Az EUMSZ 281. cikke szerint az [Európai Unió Bíróságának alapokmányát](#) rendes jogalkotási eljárás keretében az Európai Parlament és a Tanács módosíthatja (európai parlamenti és tanácsi rendelet formájában). A Parlament részvételére egyik példa a [Bíróság alapokmányának módosítására irányuló, 2018. március 26-i saját javaslata](#), amely a Bíróság és a Törvényszék közötti, az előzetes döntéshozatallal kapcsolatos hatáskörmegosztást érintő bizonyos változásokra irányul.

A Parlament az EUMSZ 263. cikkében említett egyik olyan intézmény, amely (félként) keresettel fordulhat a Bírósághoz.

Az EUMSZ 218. cikkének (11) bekezdése szerint a Parlament kérheti a Bíróság véleményét arról, hogy a tervezett nemzetközi megállapodás összeegyeztethető-e a Szerződésekkel. Ha a Bíróság véleménye kedvezőtlen, a tervezett megállapodás csak akkor léphet hatályba, ha azt módosítják, vagy a Szerződéseket felülvizsgálják. 2019 júliusában például a Parlament jogi véleményt kért arról, hogy az EU-nak az Európa Tanács nőikkel szembeni erőszak és a kapcsolati erőszak elleni küzdelemről és azok megelőzéséről szóló egyezményéhez (Isztambuli Egyezmény) való csatlakozására irányuló javaslatok összeegyeztethetők-e a Szerződésekkel ([1/19. vélemény](#)).

A Lisszaboni Szerződés hatálybalépése óta a bírácoknak vagy főtanácsnokoknak jelölt személyekről először egy hét főből álló bizottság ad véleményt, amelynek egy tagjára a Parlament plenáris [állásfoglalás](#) útján tesz javaslatot (az EUMSZ 255. cikkének (2) bekezdése és a Parlament eljárási szabályzatának 128. cikke).

A 2015/2422 rendelet 3. cikkének (1) bekezdésével összhangban a Bíróság 2020. december 21-én egy külső tanácsadó által készített [jelentést nyújtott be a Törvényszék működéséről](#). A 2015/2422 rendelet 3. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a jelentés különösen a Törvényszék hatékonyságára, a bírói létszám 56 főre történő emelésének szükségességére és eredményességére, az erőforrások felhasználására és eredményességére, valamint további különös hatáskörű tanácsok kialakítására és/vagy egyéb strukturális változásokra összpontosítson.

A JURI bizottság 2023. szeptember 19-én [jelentéstervezetet](#) fogadott el [az Európai Unió Bíróságának \(EUB\) alapokmányáról szóló 3. jegyzőkönyv módosítására irányuló](#)

[javaslatról](#). A javaslat célja, hogy az előzetes döntéshozatali hatáskört számos konkrét területen a Bíróságról a Törvényszékre ruházza át, és kiterjessze a fellebbezések megengedésének követelményét a Törvényszék bizonyos határozatai elleni fellebbezések esetében. A JURI bizottság jelentését 2023. szeptember 27-én [terjesztették](#) a plenáris ülés elé, amely megerősítette a JURI bizottság azon döntését, hogy 2023. október 4-én intézményközi tárgyalások kezdődjenek.

Ezt az ismertetőt az Európai Parlament Állampolgári Jogi és Alkotmányügyi Tematikus Főosztálya készítette.

Udo Bux / Mariusz Maciejewski

11/2023

